

למידה מקצועית: הסיפור החדש אל מול הסיפור הישן

מאת: דיויד אלן וטינה בליית'

רון ריצ'הארט (Ron Ritchhart) טוען שבכיתות "מכוונות מחשבה", התלמידים (אשר רובם מורגלים לכיתות "מכוונות עבודה"), חייבים לפתח סיפור חדש ושונה באשר למה היא משמעות היות אדם "לומד" (learner). הוא מונה מספר מאפיינים של אותו הסיפור החדש, בניגוד לזה הישן. כאן, אנחנו מתאימים את המאפיינים האלו לתיאור ה-parallel shift שמורים (ומנהלים) צריכים לעבור בתפיסתם של הלמידה המקצועית.

להלן התכונות המאפיינות את הסיפור הישן והמוכר של התפתחות מקצועית:

- אי-ידיעה היא סימן לחולשה. לאחר מספר שנות הוראה ראשונות, הצורך לבקש עזרה או ההכרה באתגרים העומדים בפני המורה בכיתה, הינם בבחינת הודאה באי-כשירות מקצועית.
- זה חיוני לדעת את התשובה. חשוב יותר לפתור בעיות מאשר לשאול שאלות. מפגש של התפתחות מקצועית הינו מועיל אך ורק אם הוא מספק אסטרטגיות וטכניקות הניתנות ליישום לאלתר בכיתות.
- למידה מקצועית, כמוה כהוראה בעצמה, כרוכה בראש ובראשונה במאמץ אינדיבידואלי. מורים אמנם יכולים להשתתף בסדנאות ובמפגשים אחרים של התפתחות מקצועית כקבוצה, אך עבודת היישום של אותן אסטרטגיות וטכניקות, המהוות לרוב את המוקד של אותם מפגשים, הינה בעיקר מאמץ אישי. שיתוף פעולה עם עמיתים למקצוע הוא דבר נחמד, ועשוי אף להיות מועיל, אך איננו חיוני והוא בדרך כלל דורש זמן רב מדי ועל-כן איננו שווה את המאמץ.

יצירה והפעלה של קבוצות למידה של מורים דורשות מחברי הקבוצה להמציא סיפור שונה של למידה מקצועית, סיפור העומד בניגוד חריף להמשגה הישנה (old conceptualization). אם מאמצים את רעיונותיו של ריצ'הארט אודות למידה של תלמידים כדי לתאר למידה של מורים, הסיפור החדש נראה בערך כלהלן:

- למידה מקצועית הינה תוצר של חשיבה ורפלקציה (*reflecting*), ולא מדובר רק ב-"לעשות את העבודה". מורים זקוקים לזמן הרחק מהכיתה לא רק כדי ללמוד טכניקות הוראה חדשות, או את תוכן תכנית הלימודים בסדנאות, אלא גם כדי להרהר על הפעילויות היומיומיות שלהם עצמם ושל תלמידיהם, בכיתה.
- למידה מקצועית, חשיבה ורפלקציה מצריכים מאמץ, הן משותף והן אינדיבידואלי. למעשה, בהיעדר פרספקטיבה של עמיתים למקצוע, היכולת להרהר באופן פרודוקטיבי על ההוראה ועל הלמידה של התלמידים, הינה מוגבלת ביותר.
- ללמוד אודות הוראה ולמידה כרוך בגילוי מורכבויות והתעמקות. זה לא משהו שניתן לעשותו בצורה פשוטה. סדנאות וקורסים מספקים מקורות מידע חשובים, ומזון למחשבה; ואולם, אין תחליף ללימוד וניתוח העבודה היומיומית המתבצעת בכיתה. הדבר כרוך בהעלאת שאלות מעוררות מחשבה אודות הלמידה של התלמידים וההוראה של המורה עצמו, ובשימוש בדוגמאות של עבודת מורה ותלמיד, בתור נתונים שבעזרתם ניתן לענות על אותן שאלות.

- למידה מקצועית הינה במקרים רבים זמנית ומשתנה לאורך זמן. מורכבות ההוראה מחייבת בחינה מחדש ועדכוני חוזרים ונשנים של ההמשגה והפתרון של בעיות חשובות. סוגיות אשר נראו פשוטות בשלבים מוקדים יותר בקריירה, הופכות למורכבות ולבעייתיות יותר במהלך הזמן. חשיבה מחדש על הרעיונות והאסטרטגיות שהיו תמיד "מובנים מאליהם", מהווה חלק מהותי בלמידה מקצועית.
- למידה מקצועית הינה תהליך אקטיבי המחייב מעורבות אישית. למידה מקצועית מהסוג המעורר חשיבה מעמיקה, מחייבת הכרה בחוסר הוודאות, הטלת ספק בהנחות, אוורור תסכולים ולקיחת סיכונים – כולם פעולות מאד אישיות וטעונות אמוציות, בפרט כאשר הן מתבצעות בנוכחות עמיתים למקצוע. לסיכום, אי-אפשר להוציא את הפן האישי – והבין-אישי – מתוך הלמידה המקצועית.
- שאלות לא רק מניעות את הלמידה המקצועית, אלא הן גם נובעת מהלמידה עצמה. חשוב לחולל אסטרטגיות הניתנות ליישום לאתגר בכיתה. לא פחות חשוב הינו התהליך של ניסוח שאלות – למשל, אודות מה תומך בצרכי התלמיד כדי שילמד, או כיצד ניתן להציג לתלמידים תכנית לימודית כלשהי, בצורה היעילה ביותר. ניסוח וחקירה של שאלות אלה יכולים להוביל הן לגבולות ההבנה והן להזדמנויות הלמידה הבאות. במקום להוות הודאה באי-כשירות, אמירת הביטויים "אינני יודע", או "אינני בטוח", הינה נקודת ההתחלה של חקר מעמיק יותר ושל פיתוח נוסף של המומחיות. אם כן, בלב לבה של "ההנחיה ללמידה" (facilitating for learning), מדובר על לעזור לחברי

הקבוצה להעמיק את ההבנה שלהם לא רק אודות הלמידה של תלמידיהם, אלא גם לגבי פירושה של למידה מקצועית ושיתופית.

מתורגם מהאנגלית:

Allen, David, and Tina Blythe. *Facilitating for Learning: Tools for Teacher Groups of All Kinds*. Teachers College Press, 2015.12-16.